

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 3598/2024
16.04.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Мирјане Андријашевић, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Силвио Хорват, адвокат из ..., против туженог Јавног предузећа за подземну експлоатацију угља „Ресавица“ из Ресавице, ради утврђења постојања радног односа, одлучујући о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 3723/23 од 17.07.2024. године, у седници одржаној 16.04.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиле изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 3723/23 од 17.07.2024. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Деспотовцу П1 41/23 од 05.09.2023. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиле и утврђено да је тужила била у радном односу код туженог у периоду од 11.02.2016. године до 29.05.2017. године. Ставом другим изреке, обавезан је тужени да тужили накнади трошкове парничног поступка у износу од 357.750,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 3723/23 од 17.07.2024. године, преиначена је првостепена пресуда тако што је одбијен као неоснован тужбен захтев тужиле којим је тражила да се утврди да је била у радном односу код туженог у периоду од 11.02.2016. године до 29.05.2017. године и обавезан је тужени да тужили накнади трошкове парничног поступка у износу од 178.875,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужила је благовремено изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијену пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Србије“ број 72/11 ... 10/23) и утврдио да ревизија тужиле није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању тужила је била у радном односу код туженог. Решењем туженог бр. ... од 10.02.2014. године, отказан јој је уговор о раду од 14.09.2004. године (због повреде радне обавезе учињене 17.01.2014. године). Против тог решења тужила је покренула судски поступак. Инспекција рада је својим решењем одложила извршење поменутог решења о отказу уговора о раду до правноснажног окончања спора и тужилу вратила на рад код туженог. Новим решењем туженог бр. ... од 08.01.2015. године, тужили је поново отказан уговор о раду (због повреде радне обавезе учињене 23.12.2014. године). И против тог решења је тужила покренула судски спор. Правноснажним судским пресудама Основног суда у Деспотовцу П1 434/14 од 18.03.2016. године и П1 194/15 од 18.02.2016. године (правноснажна 07.02.2027. године), поништена су оба решења туженог о отказу уговора о раду и обавезан је тужени да тужилу врати на рад. Тужени није поступио по тој обавези и тужилу није вратио на рад. Због тога је тужила у мају 2017. године покренула извршни поступак ради враћања на рад. У међувремену, привременим решењем РФПНО - Филијала Ћуприја Д број 63980 од 27.05.2015. године, тужили је утврђено право на старосну пензију, са правом на исплату од 28.02.2015. године. Новим решењем туженог бр. ... од 25.05.2017. године, тужили је поново отказан уговор о раду али овога пута због испуњења услова за старосну пензију и одређено да јој престаје радни однос са даном 11.02.2016. године (с позивом на члан 191. у вези члана 175. став 1. тачка 2. Закона о раду). Делимичном пресудом Основног суда у Деспотовцу П1 4/20 од 31.05.2021. године (донетом у овом поступку), која је постала правноснажна 01.06.2022. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев и поништено решење туженог о отказу уговора о раду тужили бр. ... од 25.05.2017. године, а ставом другим изреке одлучено да ће о преосталом делу тужбеног захтева (утврђење да је била у радном односу код туженог у периоду од 11.02.2016. године до 29.05.2017. године) и трошковима поступка суд одлучити накнадно коначном пресудом.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је усвојио тужбени захтев тужиле и утврдио да је била у радном односу код туженог у периоду од 11.02.2016. године до 29.05.2017. године, применом одредбе члана 175. став 1. тачка 2. Закона о раду, налазећи да је правна последица поништаја решења о отказу уговора о раду (правноснажном делимичном пресудом Основног суда у Деспотовцу П1 4/20 од 31.05.2021. године) реституција односно враћање у стање радно-правног статуса запосленог - овде тужиле које је постојало пре доношења незаконитог акта послодавца.

Другостепени суд није прихватио ову правну аргументацију првостепеног суда, па је преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев, налазећи да се у конкретном случају не може применити одредба члана 191. Закона о раду који прописује право запосленог на реституцију у виду враћања на рад, исплате накнаде штете и уплате припадајућих доприноса за обавезно социјално осигурање за период у коме запослени није радио, а не и на заснивање радног односа (утврђење постојања радног односа) како је то тражено тужбеним захтевом.

Врховни суд налази да се неосновано ревизијом побија правилна примена материјалног права.

Одредбом члана 191. став 1. Закона о раду („Службени гласник Републике Србије“, бр. 24/05...13/17-УС), који је био на снази у време подношења тужбе, прописано је да ако суд у току поступка утврди да је запосленом престао радни однос без правног основа, на захтев запосленог, одлучиће да се запослени врати на рад, да му се исплати накнада штете и уплате припадајући доприноси за обавезно социјално осигурање за период у коме запослени није радио. Према ставу 2. истог члана, ако суд у току поступка утврди да је запосленом престао радни однос без правног основа, на захтев запосленог, одлучиће да се запослени врати на рад, да му се исплати накнада штете и уплате припадајући доприноси за обавезно социјално осигурање за период у коме запослени није радио. Према ставу 6. истог члана, ако суд у току поступка утврди да је запосленом престао радни однос без правног основа, а запослени не захтева да се врати на рад, суд ће, на захтев запосленог, обавезати послодавца да запосленом исплати накнаду штете у износу од највише 18 зарада запосленог, у зависности од временаведеног у радном односу код послодавца, година живота запосленог и броја издржаваних чланова породице. Према ставу 7. истог члана, ако суд у току поступка утврди да је запосленом престао радни однос без правног основа, али у току поступка послодавац докаже да постоје околности које оправдано указују да наставак радног односа, уз уважавање свих околности и интереса обе стране у спору, није могућ, суд ће одбити захтев запосленог да се врати на рад и досудиће му накнаду штете у двоструком износу од износа утврђеног у складу са ставом 5. овог члана. Према ставу 8. истог члана, ако суд у току поступка утврди да је постојао основ за престанак радног односа, али да је послодавац поступио супротно одредбама закона којима је прописан поступак за престанак радног односа, суд ће одбити захтев запосленог за враћање на рад, а на име накнаде штете досудиће запосленом износ до шест зарада запосленог.

Према члану 175. Закона о раду, радни однос престаје: 1) истеком рока за који је заснован; 2) кад запослени наврши 65 година живота и најмање 15 година стажа осигурања, ако се послодавац и запослени друкчије не споразумеју; 3) споразумом између запосленог и послодавца; 4) отказом уговора о раду од стране послодавца или запосленог; 5) на захтев родитеља или старатеља запосленог млађег од 18 година живота; 6) смрћу запосленог; 7) у другим случајевима утврђеним законом.

Тужила свој тужбени захтев у овој правној ствари заснива на чињеници да су сва решења туженог о отказу уговора о раду (од 10.02.2014. године, 08.01.2015. и 25.05.2017. године) поништена правноснажним судским пресудама. Последица поништаја решења о отказу уговора о раду је реституција, односно враћање у стање радно-правног статуса запосленог - овде тужиле које је постојало пре доношења незаконитог акта послодавца - овде туженог, при чему су правне последице незаконитог престанка радног односа регулисане чланом 191. Закона о раду (враћање на рад, исплата накнада штете и уплата припадајућих доприноса за обавезно социјално осигурање за период у коме запослени није радио), који се као *lex specialis* примењује и на решење конкретног правног односа. Наиме, таквим законским решењем отклањају се негативне последице донетог решења о престанку радног односа, с обзиром на то да уплатом припадајућих доприноса долази до повезивања стажа запосленог за период од момента његовог одјављивања код надлежног органа до реинтеграције у радни однос. Тиме се запосленом омогућава да оствари одређена права којих је био лишен за период у коме није радио код послодавца, при чему и сам законодавац ограничава обим тих права односно децидно прописује која права запослени може основано да потражује у судском поступку, а у која права, и према ставу Врховног суда, не улази право на

утврђење да је запослени био у радном односу код послодавца, па се неосновано ревизијом указује на погрешну примену материјалног права.

У конкретном случају, правноснажна делимична пресуда Основног суда у Деспотовцу П1 4/20 од 31.05.2021. године којом је поништено решење туженог о отказу уговора о раду тужилци број ... од 25.05.2017. године и наложено враћање тужилце на рад представљала би основ за реституцију у смислу члана 191. став 1. Закона о раду (враћање на рад, исплата накнада штете и уплата припадајућих доприноса за обавезно социјално осигурање за период у коме запослени није радио), али ова судска одлука сама по себи није правни основ за утврђење постојања радног односа за период у ком тужилца није радила (период од 11.02.2016. године до 29.05.2017. године). Члан 191. Закона о раду, прописује искључиво правне последице незаконитог престанка радног односа, док се постојање радног односа може утврђивати само на основу уговора о раду или испуњености услова за преображај радног односа из члана 32. став 2. или члана 37. Закона о раду. Осим тога, према стању списка тужилца већ води против туженог пред првостепеним судом поступак П1 77/17 за накнаду штете у виду изгубљених зарада, са припадајућим доприносима, по основу из члана 191. став 1. Закона о раду.

Предмет оцене ревизијског суда нису били наводи ревизије којима се оспорава утврђено чињенично стање, јер то није дозвољен ревизијски разлог према члану 407. став 2. ЗПП.

Правилна је и одлука о трошковима парничног поступка донето је на основу чланова 153. став 1, 154. став 2. и 165. став 2. ЗПП.

На основу члана 414. став 1. ЗПП, одлучено је као у изреци.

Председник већа - судија
Мирјана Андријашевић, с.р.

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић